

ТРАДИЦІЇ І НОВАЦІЇ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ТА ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

*БАТЮК Л.А., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
КРАВЧЕНКО О.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Глобальні зміни українського суспільства, що мали місце за останній період і триватимуть надалі, їх неоднозначний, а часто навіть драматичний характер, роблять надзвичайно актуальною проблему співвідношення традицій та новацій у процесі соціально-економічного розвитку. Але, на жаль, мусимо визнати, що українське суспільство досі не має власної концепції розвитку, яка спиралася б не тільки на універсальні моделі, а й на національні інтереси, цінності та пріоритети.

Причина нестабільності сучасного українського суспільства нами бачиться в тому, що різко змінивши вектор соціального розвитку та зорієнтувавшись на високу динаміку реформ, воно у якості стратегічної ідеологемі обрало уявлення про те, що в Україні можлива побудова суспільства, аналогічного західним, за допомогою калькування основоположних принципів суспільного життя. Однак практика показала, що безпосереднє перенесення моделей соціального, економічного і політичного життя, історично сформованих і апробованих в інших країнах, на вітчизняний ґрунт не призводить до бажаних результатів. Адже ядром української національної культури в усі часи була її духовна складова, яка, у свою чергу, багато в чому залежала від релігійної культури. Незважаючи на істотну втрату впливу релігії на сучасне суспільство і очевидне зростання секуляризації останнього, релігійний фактор, насамперед вплив православних традицій (як традицій історично домінуючої конфесії) на життя сучасної України, не можна не враховувати.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю пошуку шляхів соціально-економічного розвитку, які сприяли б консолідації українського суспільства в умовах сучасних соціокультурних, економічних і політичних змін, які супроводжуються негативним ефектом втрати громадянами власної ідентичності на тлі тотальної соціальної атомізації, обумовленої зростанням суспільного

індивідуалізму.

Аналіз останніх досліджень. Питання, пов'язані з вивченням впливу релігійного чинника на соціально-економічний та політичний розвиток завжди викликали гострий інтерес дослідників. Багато робіт присвячено вивченню впливу релігії на світогляд, який формує уявлення щодо причин і цілей суспільного розвитку.

Різноманітні аспекти проблеми впливу релігії на формування сучасного суспільства досить глибоко розроблені в науковій літературі. Серед українських вчених, які розробляють зазначені питання, слід відзначити В. Войналович, В. Єленського, М. Іващенко, М. Кирюшко, Н. Кочан та Н. Рубльову [2, 4, 5, 8, 11]. Однак при цьому вплив соціально-політичних традицій православ'я на процеси сучасної модернізації вітчизняної державності вивчені не повною мірою.

Формування цілей статі. Метою статті є обґрунтування необхідності гармонійного поєднання традицій та новацій у реформуванні соціально-економічного та політичного життя в сучасній Україні, а також відновлення принципу співпраці державної і церковної влади, які служать єдиній цілі різними засобами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія рясніє розмаїттям теорій про сутність і призначення держави: марксистське вчення, теорія еліт, технократії, плюралістичної демократії, теорія економічного зростання, конвергенції і т.д.

Основоположним в державі є влада, її приналежність, призначення і функціонування в суспільстві. Питання про сутність держави – це питання про те, кому належить державна влада, хто її здійснює і в чітких інтересах.

Політична система будь-якого суспільства розвивається за своїми внутрішніми законами, що зв'язує в єдине, нерозривне і впорядковане ціле всі її елементи. Результати аналізу соціально-політичних причин сучасної кризи в Україні свідчать про руйнування політичної та правової свідомості громадян у всіх шарах суспільства [7].

Як наслідок, у середовищі пересічних громадян правосвідомість, найчастіше, підміняється прагненням до неприборканої вольності і всенародного бунту.

Якщо в душі людини відсутні внутрішні табу і свобода сприймається як розгнуданість, влада – як прибуткове місце, держава – як суспільний пиріг, а вибори – як підкуп слабого обманщиком, то людина не цінує державної влади, і її тягне до анархії і опозиції.

Трагедія українського суспільства, на наш погляд, полягає у

настрої і спрямованості волі, так званої, бізнес-еліти. Вона сама виявилася зараженою протидержавними ідеями і стала ідейним носієм революції.

Поширення західних стандартів життя при ігноруванні і осміюванні вітчизняної традиції, культури і дійсності, призвело до того, що програми перетворень державності та політики в цілому здійснюються за західними зразками. В результаті цього більша частина народу прийняла ідеї, які за своєю сутністю працюють на руйнування традиційного для України способу життя та її політичного устрою.

Причина такого стану, головним чином, полягає у відсутності в уряді державної ідеї, а наслідок – нездатність вирішити низку найскладніших питань у житті країни, одним з яких є неефективність заходів проти крайньої диференціації населення за рівнем доходів, а також вирішення вузько-бізнесових, кланових інтересів на шкоду один одному та державності в цілому.

Але головною причиною всіх бід і страждань є втрата суспільством духовно-релігійного сприйняття і ставлення до світу. У такому суспільстві панують не ідеї солідарності та патріотизму, а корисливість в економічній гонці і боротьба за політичне панування.

Політика вже не діяльність по створенню найбільш сприятливих умов розвитку духовності людини, а сукупність взаємин між соціальними групами з приводу влади. Влада, з погляду формальної політики, набуває статусу її основного питання, стає самодостатньою метою, що допускає будь-які засоби її досягнення. Формалізм проникає в усі сторони людського життя – в державу, господарство, релігію; формалізуються наука, юриспруденція, мистецтво, побут.

Особливо небезпечна в такі історичні періоди втрата почуття перспективи.

На нашу думку, сьогодні будь-які реформи в Україні повинні зберігати, зміцнювати і давати імпульс до подальшого розвитку суспільства без ломки його духовних основ. З точки зору дотримання державного інтересу – це відповідність діяльності різних верств суспільства цілям і завданням політичного і державного об'єднання.

Врешті-решт від продуманого та гармонійного поєднання традицій і новацій залежить, як показує історичний досвід, успішний розвиток будь-якої системи, будь то система освіти, громадська, або ж державна.

Перш за все, необхідно підкреслити, що традиція – це не

прикрий анахронізм або спогад про далеке минуле. Традиція передає від покоління до покоління тільки значущі духовні та культурні цінності, а все інше зникає саме по собі, тому що перестає бути затребуваним. Завдяки традиції зберігається спадкоємність і безперервність історії людства. Новація – це те, що виникає з поточного культурно-історичного контексту і важливо, щоб це нове не входило в нерозв'язне протиріччя і тим більше не руйнувало цінності, які зберігаються традицією. Новація – якщо тільки вона дійсно має культурну цінність – може актуалізувати цінності традиції і сама з часом стати фундаментом для появи нової традиції.

Для того, щоб йти вперед, щоб успішно розвиватися далі, нам, перш за все, необхідно ясно розуміти, що є серцевиною традиційного витоку в житті нашого народу. Основою основ всього народного життя завжди були і залишаються цінності, що виникають з Богоданної моральної природи людини, які розпізнаються совістю і раціонально виражаються в Божественному одкровенні. Саме на цих цінностях ґрунтується наша культура.

Культура тісним і безпосереднім чином пов'язана з освітою, яка сама по собі є одним з найважливіших механізмів передачі традиції, адже в процесі освіти людина засвоює в тому числі і значущі духовні та культурні цінності.

Не випадково особливістю вітчизняної освіти поряд з фундаментальністю завжди була її виховна функція. Освіта є навчання плюс виховання; без виховної складової не можна всерйоз говорити про цілісну освіту. Нам необхідно дбайливо зберігати цей підхід до освіти в контексті будь-яких реформ і змін.

Сьогодні політичні екстремісти намагаються використовувати релігійні переконання людей, що не мають достатніх знань про свою віру, в зловмисних цілях, що нерідко призводить до формування спотворених або навіть фанатичних поглядів, здатних завдати великої шкоди особистості і державі.

Православ'я має ідеал державності. Цей ідеал полягає в симфонії державної та церковної влади: держава визнає для себе внутрішнім керівництвом Закон Божий, а Церква вважає себе зобов'язаною покорою державі. Церква рятує душі людей для вічного життя у Царстві Божім, борючись з внутрішнім злом в людині; держава ж захищає Церкву і свій народ від зовнішнього зла, в тому числі і мечем.

Успішність та ефективність такої держави вимірюється не лише обсягами виробництва, курсом валюти, рівнем життя населення і його політичними свободами, але й тим, наскільки вона допомагає своєму

народові врятуватися для життя вічного.

Отож, на нашу думку, успіх відродження та розвитку нашої країни залежить від духовного оновлення суспільства, виховання почуття патріотизму та любові до своєї духовної спадщини.

Висновки. Правильна будова держави є тільки там, де справедливий інтерес кожного громадянина і кожного класу визнається інтересом всього народу і всієї держави і де кожен клас і кожен громадянин бачать в державному інтересі свій власний, кровний інтерес.

Головне призначення влади в державі – максимально сприяти здійсненню людиною свого покликання. Такий ідеал державності являє собою чітку і ясну ієрархію цінностей, і розуміння кожною людиною свого визначеного місця в цій піраміді дає відчуття порядку і стійкості.

Література.

1. **Віллем Жан-Поль.** Європа та релігії. Ставки XXI-го століття / **Жан-Поль Віллем.** – К.: «Дух і літера». – 2006. – 331 с.

2. **Войналович В.А.** Партиїно-державна політика щодо релігії та релігійних інституцій в Україні 1940-1960–х років: політологічний дискурс / **В.А. Войналович.** – К.: Світогляд, 2005. – 741 с.

3. **Головаха Є.** Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005-2007-2009-2011. / **Є. Головаха, А. Горбачик.** – К.: Інститут соціології НАН України, 2012. – 119 с

4. **Єленський В.** Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття / **В. Єленський.** – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2013. – 504 с.

5. **Іващенко М.В.** Вплив релігії на соціально-економічне становище країн світу в сучасних умовах / **М.В. Іващенко** // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – № 10 – С. 51-55.

6. Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері. (Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 № 691-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/691-2012-%D1%80>

7. Круглий стіл «Перспективи модернізації в Україні і тенденції змін суспільної свідомості» (Київ, 11 лютого 2013 р., Інститут соціології НАН України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://i-soc.com.ua/institute/press_relis.pdf

8. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення: досвід сучасної України: [моногр.]. – К.: Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. – 272 с.

9. **Токман В.В.** Релігійний чинник у контексті європейського поступу України: труднощі поточного моменту / **В.В. Токман** // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 2(3). – С. 147-152.

10. **Anderson Benedict.** We Study Empires as We Do Dinosaurs: Nations, Nationalism, and Empire in a Critical Perspective // *Ab Imperio*. – 2003. – № 3. – P. 64–65.

11. **Natalia Kochan.** Oh, East Is East, and West Is West: The Character of Orthodox-Greek Catholic Discourse in Ukraine and Its Regional Dimensions // *Eastern Orthodox Encounters of Identity and Otherness*, 2014. – P. 125-138.

References.

1. **Villem Zhan-Pol'** (2006). *Yevropa ta religii. Stanky KhKhI-bo stolittia. [Europe and religion. The stakes of the XXI century]*. Kyiv: «Dukh i litera», p. 331 [in Ukrainian].

2. **Vojnalovych V.A.** (2005). *Partijno-derzhavna polityka sbodo religii ta religijnykh institutsij v Ukraini 1940-1960-kb rokiv: politolohichnyj dyskurs [Party and State Policy on Religion and Religious Institutions in Ukraine 1940-1960s: Political Science Discourse]*. Kyiv: Svitohliad, p. 741 [in Ukrainian].

3. **Holovakha Ye., Horbachyk A.** (2012). *Tendentsii sotsial'nykh zmin v Ukraini ta Yevropi: za rezul'tatamy "Yevropejs'koho sotsial'nobo doslidzhennia" 2005–2007–2009-2011. [Trends in social change in Ukraine and Europe: according to the results of the «European Social Survey» 2005-2007-2009-2011]*. Kyiv: Instytut sotsiologii NAN Ukrainy, p. 119 [in Ukrainian].

4. **Yelens'kyj V.** (2013). *Velyke povernennia: religii u global'nij polityci ta mizhnarodnykh vidnosynakh kintsia KhKh – pochatku KhKhI stolittia. [Great return: religion in global politics and international relations late XX – early XXI century]*. L'viv: Vydavnytstvo Ukrain's'koho katolyts'koho universytetu, p. 504 [in Ukrainian].

5. **Ivaschenko M.V.** (2012). *Vplyv religii na sotsial'no-ekonomichne stanovyshche krain svitu v suchasnykh umovakh [Influence of religion on the socio-economic situation of the countries of the world in modern conditions]* BIZNESINFORM, No 10, pp. 51-55 [in Ukrainian].

6. *Kontseptsia reformuvannia derzhavnoi polityky v innovatsijnij sferi. (Skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 veresnia 2012 № 691-r) [Concept of reforming the state policy in the innovation sphere. (Approved by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 10, 2012 No. 691-p)]* Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/691-2012-%D1%80> [in Ukrainian].

7. *Kruhij stil «Perspektyvy modernizatsii v Ukraini i tendentsii zmin suspil'noi svidomosti» (Kyiv, 11 liutoho 2013 r., Instytut sotsiologii NAN Ukrainy) [Round table «Perspectives of modernization in Ukraine and tendencies of changes in social consciousness» (Kyiv, February 11, 2013, Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine)].* Retrieved from http://i-soc.com.ua/institute/press_relis.pdf [in Ukrainian].

8. *Religijnyj chynnyk u protsesakh natsiie- ta derzhavotvorennia: dosvid suchasnoi Ukrainy [Religious factor in the processes of nation-state-building: experience of modern*

Ukraine]. Kyiv: In-t polit. i etnonats. doslidzh. im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy, 2012, p. 272 [in Ukrainian].

9. **Tokman V.V.** (2007). *Religijnyj chynnyk u konteksti ievropejs'koho postupu Ukrainy: trudnoschi potочноho momentu* [Religious factor in the context of Ukraine's European progress: the difficulties of the current moment]. Stratehichni priorytety, No 2(3), pp. 147-152 [in Ukrainian].

10. **Anderson Benedict** (2003). We Study Empires as We Do Dinosaurs: Nations, Nationalism, and Empire in a Critical Perspective. Ab Imperio, No 3, pp. 64-65 [in English].

11. **Natalia Kochan** (2014). "Oh, East Is East, and West Is West...": The Character of Orthodox-Greek Catholic Discourse in Ukraine and Its Regional Dimensions. Eastern Orthodox Encounters of Identity and Otherness, pp. 125-138 [in English].

Анотація.

Батюк Л.А., Кравченко О.М. Традиції і новації у соціально-економічному та політичному житті сучасної України.

У статті аналізується роль традиційних релігійних цінностей в реалізації вітчизняних реформ, зокрема, наголошується на важливості звернення до православ'я як державотворчого елементу в стратегії модернізації суспільства. Оскільки українське суспільство досі не має власної концепції розвитку, яка спиралася б на національні інтереси, цінності та пріоритети. Саме дбайливе ставлення до виховної функції освіти є передумовою будь-яких реформ і змін. Соціально-економічний розвиток країни залежить від духовного оновлення суспільства, виховання почуття патріотизму та любові до своєї спадщини. В дослідженні особлива увага приділяється необхідності забезпечення гармонійного сполучення традицій і новацій в умовах євроінтеграції України.

Ключові слова: держава, традиції, новації, православ'я, соціально-економічний розвиток.

Аннотация.

Батюк Л.А., Кравченко О.М. Традиции и новации в социально-экономической и политической жизни современной Украины.

В статье анализируется роль традиционных религиозных ценностей в реализации реформ, в частности, отмечается важность обращения к православию как государствообразующего элемента в стратегии модернизации общества. Поскольку украинское общество до сих пор не имеет собственной концепции развития, которая опиралась бы на национальные интересы, ценности и приоритеты. Именно бережное отношение к воспитательной функции образования является предпосылкой любых реформ и изменений. Социально-экономическое развитие страны зависит от духовного обновления общества, воспитания чувства патриотизма и любви к своему наследию. В исследовании особое внимание уделяется необходимости обеспечения гармоничного сочетания традиций и новаций в условиях евроинтеграции Украины.

Ключевые слова: государство, традиции, новации, православие, социально-экономическое развитие.

Abstract.

Batyuk L., Kravchenko O. Traditions and innovations in the socio-economic and political life of modern Ukraine.

The article analyzes the role of traditional religious values in the implementation of reforms, in particular, notes the importance of turning to Orthodoxy as a state-forming element in the strategy of modernizing society. Since Ukrainian society still does not have its own concept of development, which would be based on national interests, values and priorities. Careful attitude to the educational function of education is a prerequisite for any reforms and changes. Socio-economic development of the country depends on the spiritual renewal of society, education of a sense of patriotism and love for one's heritage. The study focuses on the need to ensure a harmonious combination of traditions and innovations in the context of Ukraine's European integration.

Keywords: state, traditions, innovations, orthodoxy, social and economic development.

УДК 338.486

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

БОГОМОЛОВА К.С., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,

ПОДОЛЬСЬКА О.В., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,

КРАЛЯ В.Г., СТ. ВИКЛАДАЧ,

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні сфера туризму має вплив на економіку регіону, на його господарську та соціальну складові, тому важливим напрямом диверсифікації соціально-економічної діяльності регіонів виступає саме розвиток сфери туризму. Багато досліджень направлено на аналіз економічних аспектів туризму. Але в той же час недостатньо уваги приділяється вивченню соціальних та екологічних аспектів внутрішнього туризму, який може стати впливовим чинником для духовного відродження та формування екологічного мислення

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внесок у дослідження сфери туризму зробили такі вчені як А. Гайдук, В. Кравців, Б. Петровський та інші. Проблемі управління туристичними проектами присвятили свої праці Дж. Кайзер, Г. Голембський, Є. Альткорн. Вченими розглядалася проблема дослідження туристичного іміджу регіону, як важливого чинника формування конкурентоспроможності. При цьому сам туризм розумівся як «локомотив» лобювання інвестиційних, соціокультурних та інших інтересів території, як практика актуалізації унікального